

تلگراف آیت‌الله گلپایگانی به صدام برای آزادی امام موسی صدر

۱۸ آذر ۱۳۹۴ ساعت ۱۸:۴۵

حضرت آیت‌الله العظمی حاج سید محمد رضا موسوی گلپایگانی (قده) پس از عمری خدمت و تدریس و تألیف، هجدهم آذرماه ۷۲ برابر با ۲۴ جمادی‌الثانی ۱۴۱۴ ق در ۹۵ سالگی دار فانی را وداع گفت.

فقیه سعید حضرت آیت‌الله العظمی حاج سید محمد رضا موسوی گلپایگانی (قده)، از مراجع نامدار عالم تشیع و نیز پیش‌تازان مبارزه با استکبار جهانی در دوره معاصر به شمار می‌رود. در سالروز ارتحال آن بزرگ، با فرزند ارجمندش حجت الاسلام والمسلمین سید محمد باقر گلپایگانی گفت و شنودی انجام داده ایم که نتیجه آن را پیش روی دارید.

*یکی از دغدغه‌های جدی و همیشگی ایشان تقویت شیعه و در کنار آن حمایت از مظلومان اهل تسنن بود. ایشان در جمع بین این دو موضوع چه روشی را اتخاذ می‌کردند؟

نظر ایشان در باره موضوعات داخل کشور و پیروان اهل بیت با موضع‌گیری ایشان در قبال مسائل خارجی، تفاوت داشت. می‌فرمودند: در داخل باید نهایت سعی خود را برای تقویت هویت شیعی به کار بندیم و این ودیعه الهی را که نسل‌های گذشته با ایثار جان، عمر و خون خود به دست ما رسانده‌اند، صحیح و سالم به دست نسل‌های آینده بسپاریم.

اما از نظر مسائل خارجی باید در مقابل کفار و منافقین و کسانی که با اصل اسلام مخالف هستند، با حفظ وحدت و اتفاق دفاع کنیم.

*مصادیقی هم از این رویکرد در نظرتان هست؟

بله، یک بار علمای سوریه نزد آقا آمدند و ایشان فرمودند: «اختلافات ما در برابر اتفاقات ما چیزی نیستند. ما باید از این اتفاقات اتحاد بسازیم و همه با هم در مقابل دشمن اسلام بایستیم.»

مورد دیگر این بود که در سال ۱۳۶۲ یا ۱۳۶۳ عده‌ای از شیعیان متمول و تحصیل‌کرده تونس خدمت آقا آمدند. اتفاقاً خود من امکان ملاقات آنها را فراهم کرده بودم. آنها گفتند: «ما به عربستان سعودی رفته و با مسئولین آن کشور صحبت کرده‌ایم که اجازه

بدهند قبرستان بقیع را بازسازی کنیم. آنها گفته‌اند اشکالی در بین نیست، فقط مراجع شیعه اثنی‌عشری جعفری باید اجازه کتبی بدهند که در آنجا به نام ائمه بقیع و مخصوصاً فاطمه‌زهرا(س) بنایی ساخته شود». آنها نزد مرجع دیگری هم رفته و از ایشان مجوز گرفته بودند و اتفاقاً ایشان گفته بودند خیلی فکر خوبی است و ما آرزویی جز این نداریم که بقیع آباد شود! نزد رهبر کبیر انقلاب هم رفته و ایشان فرموده بودند: «به قم بروید و از آقای گلپایگانی سؤال کنید. ایشان هر نظری که بدهند، نظر من هم همان است!»

اینها وقتی آمدند و این مسئله را با من مطرح کردند، از ته دل خوشحال شدم که بالاخره عده‌ای همت کرده و تصمیم گرفته‌اند قبرستان بقیع را از این وضعیت ویران و آزاردهنده در بیاورند. این گروه آمدند و حرف‌هایشان را با آقا زدند. آقا با دقت تمام گوش دادند و در پاسخ بدون لحظه‌ای مکث فرمودند: «اگر تمام علمای اسلام هم با این موضوع موافقت کنند، من یکی مخالفت می‌کنم و حاضرم در راه این مخالفت جان خودم را هم بدهم!»

*استدلال ایشان چه بود؟

وقتی آقا این را فرمودند، همه از جمله خود من واقعاً یکه خوردیم، چون تصور می‌کردیم ایشان از این پیشنهاد خیلی هم خوشحال شوند و استقبال کنند، ولی وقتی استدلال ایشان را شنیدیم، متوجه شدیم ایشان با آن زیرکی و فراست کم‌نظیر که مؤید به الطاف الهی بود، متوجه چه نکته ظریف و دقیقی شده‌اند که از چشم همگان دور مانده بود.

«آباد کردن قبرستان بقیع اشکالی ندارد، ولی اگر اینها بخواهند برای حضرت زهرا(س) قبری تعیین کنند و بقعه‌ای بسازند، آیا نخواهند گفت: شیعه ۱۴۰۰ سال در باره مجهول بودن مکان قبر فاطمه‌زهرا(س) دروغ گفته است؟ نخواهند گفت مگر شما زیارتنامه‌ای با این عبارت درست نکرده‌اید»

ایشان فرمودند: «آباد کردن قبرستان بقیع اشکالی ندارد، ولی اگر اینها بخواهند برای حضرت زهرا(س) قبری تعیین کنند و بقعه‌ای بسازند، آیا نخواهند گفت: شیعه ۱۴۰۰ سال در باره مجهول بودن مکان قبر فاطمه زهرا(س) دروغ گفته است؟ نخواهند گفت مگر شما زیارتنامه‌ای با این عبارت درست نکرده‌اید که: السلام علیک ایته‌المخفیه قبرها؟ سعودی‌ها می‌خواهند با این ترند و تعیین قبر حضرت زهرا(س) این فراز از زیارتنامه را دروغ جلوه دهند و بگویند آن را بردارید! اگر قبول کردند که قبر امام حسن(ع)، امام زین‌العابدین(ع)، امام باقر(ع) و امام صادق(ع) را بسازند، نیاز به کمک احدی نیست و خود من کل هزینه ساخت آن بناها را تقبل می‌کنم، اما مخفی بودن قبر حضرت زهرا(س) سند مظلومیت و حقانیت شیعه است و اگر بنا بود آشکار شود، مثل قبر امیرالمؤمنین(ع) آشکار می‌شد.»

قاعدتا می‌دانید که قبر آقا امیرالمؤمنین(ع) تا زمان هارون الرشید مخفی بود و در آن زمان توسط حضرت صادق(ع) آشکار شد. مسلماً اگر این ضرورت برای قبر حضرت زهرا(س) هم وجود داشت، یکی از ائمه(ع) آن را آشکار می‌کردند، پس معلوم می‌شود سرّی در کار است. خود حضرت هم فرمودند تا روز قیامت احدی این را نخواهد دانست. این سرّ برای اثبات مظلومیت و حقانیت حضرت زهرا(س) مخفی مانده است.

در هر حال آقا فرمودند: «هر کس دیگری هم موافقت کند، من مخالفت خواهم کرد و بر سر این قضیه تا پای جان خواهم ایستاد». آنها وقتی دیدند آقا به هیچ‌وجه این مطلب را قبول نخواهند کرد، برخاستند و رفتند.

این ماجرا نشان می‌دهد آقا در مورد مسائلی که به مذهب تشیع ارتباط می‌یابد چقدر دقیق و هوشمندانه عمل می‌کردند. بسیار هوشمندی می‌خواهد که انسان در پاسخ به چنین پیشنهادی این قدر دقیق عمل کند و این میسر نمی‌شود جز با عنایت خدا. آقا فرمودند: «اینها می‌خواهند کاری کنند که شیعه خودش بعد از ۱۴۰۰ سال بیاید و بگوید بیخود به سرمان زدیم که قبر حضرت زهرا(س) مخفی است. این هم قبر ایشان!».

*از دیگر موضع‌گیری‌های ایشان در این حوزه چه خاطراتی دارید؟

یک بار در عربستان می‌خواستند شش تن از شیعیان را اعدام کنند که با اقدامات آقا جلوی این کار گرفته شد و آنها را آزاد کردند. همچنین تشرف ایشان در سال ۱۳۴۴ به مکه، آثار و برکات فوق‌العاده زیادی داشت و مخصوصاً روی مسئولین آنجا تأثیر زیادی گذاشت. آن روزها در حرم را باز نمی‌کردند، اما به خاطر آقا شب‌ها در حرم را باز می‌گذاشتند. آقا از شهردار مدینه خواستند در فعلی قبرستان بقیع را باز کنند که او این امر را انجام داد. قبلاً از در پشتی وارد قبرستان می‌شدند.

در آن زمان شیعه چندان قدرتی نداشت، ولی پس از اینکه آقا به حج مشرف شدند، عده زیادی که در آنجا به محضر ایشان رسیده

بودند، بعدها به ایران آمدند تا دو باره با ایشان ملاقات کنند. آقا برای این کشورها اطلاعاتی زیادی می‌دادند و از کشورهای مختلف هم سئوالات زیادی را دریافت می‌کردند. در این اواخر تقریباً از همه جای دنیا از افریقا تا اروپا و آمریکا به زبان‌های مختلف پیام می‌آمد و از آقا استفتاء می‌کردند. حجم این نامه‌ها و پیام‌ها به قدری زیاد بود که ما عده‌ای را که به زبان‌های مختلف آشنایی داشتند، استخدام کرده بودیم تا این سئوال و جواب‌ها را ترجمه و تنظیم کنند. رساله آقا به چهار پنج زبان زنده دنیا، غیر از عربی و فارسی هم چاپ شده بود. خدا رحمت کند مرحوم حاج احمد آقا را. یک بار در سال ۱۳۷۰، ۱۳۷۱ که به دیدن آقا آمد، به ایشان عرض کرد: «آقا! امت شما از همه پیغمبرها بیشتر شد!» در آن موقع ایشان از نظر مرجعیت تنها شده بودند و بسیاری از شیعیان لبنان، عربستان سعودی، افریقا، آمریکا، اروپا و کشورهای تازه مسلمان به ایشان مراجعه و دائماً رساله ایشان را درخواست می‌کردند، به همین دلیل این رساله‌ها به زبان‌های دیگر هم ترجمه و ارسال می‌شدند. برخی ضمن استفتائاتشان از حکومت‌هایشان هم گلایه و مسائلی را مطرح می‌کردند. آقا ضمن پاسخ به استفتائات به مسائلی از قبیل حجاب، شراب‌خواری و امثال اینها که منش فکری و سیاسی ایشان را نشان می‌داد اشاره می‌کردند.

*ایشان در باره حرکت‌های انحرافی رژیم شاه هم به سرعت عکس‌العمل نشان می‌دادند. از اینگونه وقایع چه خطراتی دارید؟

همین‌طور است. هر گاه رژیم از دین و مذهب تخطی می‌کرد و حرکتی خلاف شرع انجام می‌داد، آقا بلافاصله واکنش نشان می‌دادند، مثلاً در قضیه تاریخ هجری به شاهنشاهی اعتراضی از کسی شنیده نشد، ولی آقا بلافاصله سخنرانی و اعتراض کردند. در بحث قانون خانواده، تنها کسی که اعلام کرد این قانون خلاف حکم خداست، ایشان بودند. همین‌طور موقعی که رژیم مقدار زیادی گوشت منجمد را که نحوه ذبح آنها مشخص نبود وارد کرد، آقا بلافاصله عکس‌العمل نشان دادند، به‌طوری که رژیم عملاً در شرایط بسیار دشواری قرار گرفت و نمی‌دانست باید با آن گوشت چه کند!

*به قضیه مفقود شدن امام موسی صدر و واکنش آیت‌الله‌العظمی گلپایگانی اشاره‌ای داشتید. در این باره توضیح بیشتری بفرمایید؟

آقا موسی شاگرد آقا بودند و نامه‌های ایشان به آقا موجود هست که ایشان را با عنوان استاد معظم و استاد مکرم مورد خطاب قرار داده‌اند. هنگامی که آقا موسی به لبنان رفتند، آقا از ایشان در موارد گوناگون، حمایت‌های جدی کردند. پس از جنگ شش روزه اعراب و اسرائیل، آقا موسی برای آقا نامه‌ای فرستادند که در آن نوشته بودند: ما برای ایتام اینجا امکانات و محل اسکان نداریم! آقا هم مرحوم حاج آقا مهدی، اخوی ما را به لبنان فرستادند و ایشان در آنجا زمینی به مسافت ۷ هزار متر مربع را که دارای بنای خوبی بود، خریدند و در اختیار آقا موسی قرار دادند تا آنجا را تبدیل به مرکزی برای نگهداری از ایتام شیعیان جنوب لبنان کنند. پس از مفقود شدن آقا موسی، اداره آنجا را خواهر ایشان خانم ربابه صدر به عهده گرفتند. آقا در لبنان سه مرکز ایجاد کردند که یکی از آنها، تبدیل به دانشگاه شده است. این مراکز زیر نظر مجلس اعلای شیعه اداره می‌شوند. تا زمانی که حاج آقا مهدی زنده بود، با این مراکز ارتباط مستقیم داشتیم. در زمان حیات خود آقا هم ارتباط زیاد بود، ولی در حال حاضر، متأسفانه زیاد نیست.

* شما خودتان هم با امام موسی صدر ملاقاتی داشتید؟

بله، در سال ۱۳۵۵، از آقا نامه‌ای را برای ایشان به لبنان بردم. ایشان روی کمک‌های آقا برای شیعیان محروم لبنان خیلی حساب می‌کردند و مرحوم آقا انصافاً یکی از قوی‌ترین پشتوانه‌های آقا موسی بودند و با اینکه اوضاع اقتصادی چندان خوب نبود، ولی در ایجاد مراکزی در لبنان در جهت حمایت و تأیید آقا موسی از هیچ تلاشی فروگذار نکردند.

* پس از مفقود شدن امام موسی صدر چه واکنشی نشان دادند؟

برای رؤسای جمهوری اغلب کشورهای اسلامی و برای شیخ الازهر تلگراف‌هایی فرستادند که متن آنها موجود است. به مناسبت‌های مختلف به حسن البکر و صدام حسین هم تلگراف می‌زدند.

همانطور که اشاره کردم، ایشان در جنگ شش روزه اعراب و اسرائیل هم بسیار فعالیت کردند و در روز ۲۱ ماه رمضان آن سال در مسجد امام مجلسی را برگزار کردند. در آن مجلس آقای برقعی و پس از ایشان حاج آقا مهدی صحبت کردند. رژیم شاه عکس‌العمل شدیدی نشان داد و حتی تهدید هم کرد، ولی آقا اعتنایی به او نکردند و به مفتی‌های سوریه و مصر و رؤسای جمهوری که در این جنگ شرکت داشتند نامه نوشتند و با باز کردن یک حساب بانکی و درخواست از مردم به کشورهای جنگ‌زده کمک‌های شایان توجهی کردند.

جالب است بدانید تعبیر بیداری اسلامی نخستین بار در سال ۱۳۵۴ در نامه‌ای که آقا برای آقا موسی فرستادند به کار گرفته شد.

* اگر متن نامه را قرائت کنید که عیناً نقل کنیم جالب خواهد بود.

ایشان در نامه‌ای که در اول دی سال ۱۳۵۴ خطاب به آقا موسی نوشتند، فرمودند: «با اهمیت تمام، خبرهای دردناکی را که در لبنان واقع می‌شوند پیگیری می‌کنیم. توطئه‌ای علیه اسلام و برای محو آن و کشاندن آن به جنگی بی‌نتیجه در کار است.» توجه کنید این نامه زمانی فرستاده شد که هنوز جنگ شش روزه شروع نشده بود. ایشان در ادامه می‌نویسند: «ما اعلام می‌کنیم حوزه علمیه مقدس قم با همه امکانات پشتیبان شماست. از خدای بزرگ و توانا تقاضا می‌کنیم فرزندان این ملت را به بیداری اسلامی و اتحاد کلمه در مواجهه با دشمنان اسلام و انسانیت موفق گردانند.» همان‌طور که اشاره کردم ایشان برای نخستین بار از تعبیر بیداری اسلامی در این نامه استفاده کردند.

در دوم بهمن همان سال، پس از تجاوزات گسترده اسرائیل به لبنان آقا اطلاعیه‌ای دادند. ایشان هرگز اعلامیه‌ها را شخصی نمی‌کردند و همواره از سوی حوزه علمیه قم و روحانیت شیعه صحبت می‌کردند. طبق اسناد موجود اعلامیه‌هایی که ما از آقا

<https://www.cafetarikh.com/news/۳۲۱۸۱/آیت-تلگراف-گلیپایگانی-الام-آیت-تلگراف>